

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő. Kis-Mester utca 1382.</p>
--	---	--

Előfizetési felhívás a „Debreczeni protestans Lap“ 2-dik évi folyamára.

Lapunk 2-od évi pályafutását kezdi meg; szellemét s irányát ismeri már a mélyen tisztelt protestáns olvasó közönség; ugyanazon eszméknek s elveknek lesz az jövőben is képviselője; magyar protestáns egyházunk igazi és jól felfogott érdekeinek szószólója.

Ezen havonkint háromszor megjelenő lapnak ára 4 frt, félévre 2 frt, évnegyedes előfizetők is elfogadtatnak a folytatás kötelezettségének feltétele mellett.

Ha előfizetőink száma emelkedik, a lap hetenkint megjelenését fogjuk eszközölni.

Debreczen, 1881. deczember 15.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.**

Szerkesztő társak: **Békési Gyula,**
Géresi Kálmán.

Karácson ünnepén.

A világ megváltója születésének ezen nagy ünnepén, midőn annyi ezer meg ezer templomból hangzik fel hálaadás és öröm éneke: mert immár bételt az idők teljessége, ezen boldogító lelkiöröm hatása alatt gondolataim hadd pihenjenek és állapodjanak meg épen magyarországi reformált egyházunk jelenlegi állapotain, a helyzeti viszonyokon, melyek között az jelenben legközelebbül él.

Sokszor, nagyon sokszor ünnepelte a magyar ref. egyház a Megváltó eljövételének öröm ünnepét és fogja is a mi hitünk és reményünk szerint véghetetlen időkig. De a mostani ünneplése mégis különbözik az eddigiektől.

Mert egy szép remény teljesülésének hatása alatt üljük e karácsoni ünnepeket, a midőn t. i. testté lett, megvalósulást nyert a magyarországi egyetemes ref. egyháznak magasztos eszméje, mely által egyházunk organismusában meg vannak teremtve a vérvezető csatornák, melyek folytán egészségesebb vérkeringés állhat be, mely inkább biztosítja aztán az egésznek jólétét és az összhangzóbb működést.

Azon hosszas várakozás után, melyben kilencz év hijján egy század telt el, hogy országos nemzeti zsinatra nem gyűlhetett egybe a reformált egyház — a valódi alkotmányos fejedelem legbölcsebb intézkedése folytán — lelki örömmel szemlélhetjük, hogy az egyház megbizottai megalkották szabadon és függetlenül azon törvényjavaslatokat, melyekre nézetök szerint mulhatlanul szüksége van ref. egyházunknak s e törvények már jóváhagyás végett Ő Felsege a király előtt állanak. Mily nagy különbség a mult és jelen között! jöttek egymás után az évek, sokszor, igen sokszor a megpróbáltatások és szenvedések esztendei is, midőn egyedül magára volt hagyatva a szegény protestáns egyház, sőt a hatalom parancsszava igen gyakran megsibbasztotta, de tehetetlenné is tette, az általa vallott és követett elvekből folyó, szabadabb irányu legnemesebb törekvéseit; mert a honnan segélyt, óltalmat s támogatást várt volna, találkozott hidegséggel, bizalmatlansággal és nem ritkán kegyetlen visszautasítással. De most épen a legfelsőbb helyről hangzott a bátorító szó: övedd fel magadat, légy erős, fogj a munkához! A reformált egyház követte a serkentő és biztató szót, részben elvégezte a munkát s azt bizalommal terjesztette fel a legfelsőbb helyre helybenhagyás végett.

De fokozza a karácsoni örömet azon benső egységnek és szoros együve tartozásnak élénk tudata is, melyet az országos zsinaton kifejlődve tapasztalhattunk ref. egyházunk azon férfianál, kik az alkotmányozó zsinatban részt vettek. Ha volt valaha a ref. egyháznak olyan zsinata, melyen az egyetértés, a békesség lelke uralkodott: bizonyára az 1881. évi debreczeni zsinat azok között foglalja el a fő helyet. Őszinteség, nyíltság, távol a bizalmatlanság, kétkedés kétszínűségétől, igazi szeretet, egymás megértése az irigység és visszavonás helyett: voltak az irányadó vezérelvek, a csendes folyamat alig zavarta fel egy-egy erősebb hullám, de azok is szépen lenyugodtak, vihar nem támadt, csöndes lett a táj. — Ezen szép egységnek kihatása bizonyára meg fog látszani egész egyházi életünkön, midőn majd az alkotás munkája következik a gyakorlati életben. Miként minden gyűléseknek

nagyobb összejöveteleknek úgy a zsinatoknak is, legfőbb céljuk a közszellem megteremtése; ha azt létrehozhatják, megfelelt minden ilyen gyülekezés feladatának; e közszellem — úgy vélem — egyházunk kebelében meg van alkotva, a mely egyházunk organikus egységében, a közérdekek kellő felismerésében s aképen bizonyos mérvű önmegtagadásban nyilvánul úgy egyesek mint egyházkerületek részéről.

Örvendezzünk tehát e karácsoni ünnepen, s miként a napkeleti bölcsék a zsidóknak megszületett királya bölcsőjét felkeresve, leborultak a gyermek Jézus előtt és kincset kitarván, adának neki ajándékokat aranyat, tömjént és mirhát: úgy a magyar ref. egyház tagjai szintén hozzák el lelkökben e kincseket, tartósan ápolják és fejlesszék, akkor egyetemesen boldogító leendő karácsoni ünnepünk.

De miként a Jézus születése a váltság nagy munkájának csak kezdetét és alapját képezi, melyen jött létre és nyert valósulást az emberi nem megváltatása: épen úgy, most még egyházunk újabb korszakának szintén csak alapja tétetett le a megalkotott törvényjavaslatokban az országos zsinat által; s két tényezőtől függ annak valódi bekövetkezése: a királyi felség helybenhagyó jóakaratótól és majd az összes egyháztagok egyesített közreműködésétől. Az elsőt nem kételkedhetünk, az utóbbi pedig egyedül mi rajtunk áll s ha valódilag lélekben ünnepeljük a karácson ünnepét, a jézusi szeretet s annak értelmében működés nem is fog elmaradni!

Ugy legyen!

W.

Felhívás a magyar protestáns egyházkerületek elnökeihez!

B. Radvánszky Antal a magyarhoni ág. evang. egyház egyetemes felügyelője, következő felhívást intézett az egyházkerületek elnökeihez:

A zágrábi ág. h. ev. presbyterium egy példányát küldé meg nekem azon kérvényének, melyet a Horvát-Szlavon-Dalmátországi kormányhoz intézett, az ottani ágostai és helvét hitfelekezeti egyházaknak sorsa, léte s rendezése érdekében; megkeresve lévén, miszerint ezen ügyben vállalnám el a közbenjárást valamint a horvátországi miniszter, úgy a bán ő excellenciájuknál s tennem meg a kellő lépéseket, melyek az érintett kérvény sikerének előmozdítására szolgálnának. Eleven színekkel ecseteli ezen memorandum Horvátországban levő hitsorsosainknak s az elszórtan, úgy látszik a pápens szabályai alatt ott létező szegény egyházak keserves sorsát. Igaz ugyan, hogy azon egyházak, az egészen izoláltan s minden egyházi támasz nélkül álló zágrábi egyház kivételével, geographiai fekvésük szerint be vannak kebelezve valamint a helvét, úgy az ágost. hitv. magyarországi superintendenciákba, hanem mindamellett nélkülözik mégis ezen egyházak azon szerves összefüggést és egyházi kötelekeket, melyek egyedül képezhetik egy közegyháznak létét; s így a három — egy király-

ságban külön-külön elszórva minden szorosabb egyházi kötelekeken s egyházi kormányzaton kívül álló egyházakban vannak helvét és ágost. hitvallásu 20,000 hívek, s tengődnek elhagyatva minden szervezet nélkül s képeznek összesen egy közegyházat. — Ezen keserves állapotokat bővebben tünteti ki a fenemlített emlékirat, melynek elolvasása után önkénytelenül merül fel minden buzgó protestánsban azon kérdés, nem vagyunk-e mi magyar protestánsok hivatva, sőt nem vagyunk-e kötelesek hitsorsosainknak segédkezet nyújtani s jelesen közreműködni, hogy Horvátországban egy protestáns közegyház megalakulhasson s ottani hitsorsosaink azon jogok élvezetébe helyeztessenek, melyek törvényeink szerint őket a magyarországi protestánsokkal együttesen illetik meg s melyeknek élvezetében jelenleg nincsenek. A többször említett emlékirat elolvasása alkalmával bennem is fel merülvén azon nézetek, vallásos s hazafias kötelességemnek tartottam felkarolni a horvátországi protestánsoknak ügyét.

Ennek következtében, hogy az ügy tágasabb körben is váljék ismeretessé, gondoskodtam az egy példányban nekem megküldött német nyelven szerkesztett kérvénynek magyarra fordításáról s annak több példányban kinyomat-tatásáról. Mindenekelőtt pedig hivatva éreztem magamat, említett példányokat a magyarhoni két protestáns egyház kormányzatának élén álló tekintélyeknek azon bizalmas kérdéssel megküldeni, vajjon vallásos, de nemzetiségi szempontból is kiindulva, kell-e, lehet-e s indokolva van-e, hogy a magyar protestáns egyház fejtsen ki bizonyos tevékenységet a három-egy királyságban levő protestánsok ügyében? jelesen pedig érdekében van-e a magy. prot. egyháznak, hogy Horvátországban levő protestáns egyházak közt az egyházi kötelekek rendeztessenek, — így egy közegyháznak létrehozatala ott megállapíttassék; s vajjon végtére azon esetre, ha ezen részvétel indokolva van, nem volna-e kívánatos e tárgynak előleges megfajtegetésére bizalmi jellegű, egy vegyes értekezletnek Budapesten leendő megtartása?

Besztercebányán, 1881. deczember 6-án.

További nagybecsű hajlamiba ajánlott kiváló tisztelettel maradtam főtisztelendőségnek alázatos szolgája

Radvánszky Antal,

a magyarhoni ág. evang. egyház egyet. felügyelője.

A horvát-szlavon-dalmát országos kormányhoz intézett előterjesztésben ki van mutatva, hogy az 1870. évi népszámlálás alapján van Horvát- és Szlavonországban 4666 ágost. hitv., 6750 helv. hitv. = 11416. Fiume városában 41 ágost. hitv., 11 helv. hitv. = 52. A horvát-szlavon határörvidéken 8304 ágost. hitv., 191 helv. hitv. = 8495. Összesen 13011 ágost. hitv., 6952 helv. hitv. = 19963.

A horvát-szlavon protestánsok számát kerek számmal 20 ezerre téve a 792 □ mértföldnyi területen 15 lelkeszi hivatal működik s az egyházak kormányzás tekintetében részint a bányai és dunamelléki ágostai superintendenciához, részint a dunamelléki és dunántuli helv. hitv. superintendenciához tartoznak. — A zágrábi anyaegyházközség pedig fiók egyházaival együtt — minden egyházi hatóság nélkül elszigetelten áll.

Az előterjesztésnek I. részében történelmi alapon van tárgyalva: az ág. és helv. hitv. evang. egyháznak államjogi állása a három-egy királyságban. Sok érdekes és fontos történelmi adatokat tartalmaz. A II-dik részben a

belső szervezetre vonatkozó alapelvek adatnak elő s ezen egyházak szervezetére nézve javaslatba hozatik:

1. Az ágost. hitv. evang. egyházgyülekezetek Szlavoniában és a katonai határörvidékeken egy szlavoniai ágost. hitv. evang. esperességet képezzenek.

2. Az ugyanazon hitvallású egyházak Horvátországban és Fiume városában (mely utóbbi jelenleg a triesti esperességhez tartozik) egy horvát ág. hitv. evang. esperességet alkossanak.

3. A helv. hitv. evang. egyházak egy szlavoniai helv. hitv. evang. esperességet képezzenek.

4. Ezen három esperesség alkotná a horvát-szlavon ág. és helv. hitv. evang. superintendenciát, melynek élén egy közösen, mindkét felekezet egyházai által az ország rendes lelkészei közül szabadon választandó superintendens és egy superintendensi helyettes állana, úgy azonban, hogy mind a kettő soha sem tartozhatnék egy és ugyanazon felekezethez és hogy a hitvallást illető esetekben mindegyik a maga felekezete körében intézkednék.

5. Az esperesek, alesperesek, körlelkészek (iskolai dékánok), valamint a superintendencia és esperességek világi elnökei (felügyelők, gondnokok) mindegyik felekezet által szabadon választatnának. A superintendensnek és superintendenciális felügyelőnek (gondnok) választása a vallásügyi pátens 51. §-a értelmében, Ő Felsége a királynak fejedelmi megerősítése alá esik.

6. Ha idővel Boszniában több evang. egyházak keletkeznének, akkor ezek külön boszniai esperességet fognak alkotni, a melynek azonban geographiai helyzeténél, közös országos nyelvénél, valamint magánál a protestáns érdeknél fogva, mindig a felállítandó horvát-szlavon prot. superintendenciához és egyházhoz kellend tartoznia.

7. A horvát-szlavon prot. egyháznak egységes vezetése által úgy az ágost., mint a helv. hitv. ev. felekezetnek hitvallási állása nem érintetik, nem másíttatik és nem csorbítottatik meg legkevésbé sem, sőt ellenkezőleg az minden irányban megvédendő, megtartandó és fejlesztendő lesz.

Csak ilyen rendezés útján lehetséges, egy az ország önkormányzatának megfelelő, önálló és külföldi egyházhatóságtól független horvát-szlavon protestáns egyházi szervezetet megállapítani és életbe léptetni. — Miután azonban egy független horvát-szlavon protestáns egyháznak létesítése és kormányzása, tekintettel a nagy távolságnál felmerülő tetemes uti költségekre és más nélkülözhetlen egyházi és igazgatási szükségletekre, csak akkor lenne lehetséges, ha az 1859. szeptember 1-én kelt cs. kir. pátens 5-dik §-ának és az 1860. február 5-én kelt legfelsőbb elhatározáshoz, valamint azon előnyökhöz képest, melyeket az osztrák és magyar prot. egyház élvez, egy évenkénti állami vagy országos segély legalább 4–5000 frtnyi összegig, a mennyit Magyarországnak még legkisebb superintendenciája is az állami pénztárból élvez, a három-egy királyság protestánsai részére, még pedig a superintendens számára 1000 frt, a superintendensi helyettes számára 600 frt, a 3 esperes számára pedig egyenkint 400 frtban kiszolgáltatandó hivatali pótlékra (Functionszulage) és egyéb igazgatási költségek fedezésére, valamint szegény parochiák és elemi iskolák felsegélésére engedélyeztetnék: ezen okból azon esetre, hogy ez nem volna lehetséges, czélszerű vagy kivihető, alázatosan azt javasolnánk, hogy legalább ez időre

1) a három-egy királyságnak összes ág. hitv. ev. egyházközségei egy horvát-szlavon ág. hitv. evang. esperességet és

2) az összes helv. hitv. evang. egyházközségek horvát-szlavon helv. hitv. ev. esperességet alkotni köteleztessenek.

Ezen két esperesség minden egyházpolitikai és közigazgatási ügyben minden külegyházi hatóságtól független és egyedül a magas országos kormány alá rendelve lenne s csak tisztán egyházi belső ügyekben (tan, szertartás, a papjelöltek megvizsgálása és felavatása stb.) egy szomszédos ugyanazon felekezetű superintendenciával hozatnék összeköttetésbe ideiglenesen, addig t. i. míg egy horvát-szlavon superintendencia létre jönne. Miután pedig emígy az egyházközségek által szabadon választandó két esperes és alesperes nemcsak esperesi, hanem többféle superintendensi teendőt is végezne, évi hivatali pótdíjazásuknak 600–1200 frt, illetve 4–800 frtnyi minimalis összeg erejéig, egyéb egyházi szükségletekre és igazgatási költségekre pedig legalább 800 frtnak kellene folyóvá tétetnie, mi által az országos forrásokból adandó évi segélyösszeg legalább 2800–3000 frtra, tehát sokkal kisebb összegre rugna, mint a mennyit egy önálló horvát-szlavon egyháznak és superintendenciának egyébként kívánatos és sok tekintetben előnyösebb alapítása igényelne. Csak így lehetne elejét venni azon anomáliának, hogy Szlavoniának és a katonai határörvidéknek evang. egyházai Budapestről, Békés-Csabáról, Győrről, Debreczenből, Zomborból stb. kapnak rendeleteket, melyeknek magukat alávetni kénytelenek, holott másrészt ismét nincsenek oly hazai egyházi közegek, a melyek az állami és egyházi rendeleteknek végrehajtását ellenőriznék.

Boszniának protestánsai az illető vidék szerint vagy a horvát, vagy pedig a szlavon esperességhez csatlakoznának.

A III-dik részben a három-egy királyság ág. és helv. hitv. egyházának, a kath. és görög keleti egyházhoz való viszonyát illető megjegyzések foglaltatnak. T. S.

A zsinat után.

II.

Az országos ref. közalap nevelése legyen egyelőre legfőbb feladatunk. — Tegyük meg ez ügyben minden lehető — buzdítsuk népünket részvételre, hogy ne csupán azért adjon e célra, mert erkölcsi kötelesség; — de adakozzunk jó kedvvel, és szíves készséggel. . .

Nem tudjuk: a convent, s ennek felhívása folytán az egyes egyházkerületek miként határoznak a kivetés, és beszédés módozataira nézve; de mi úgy véljük, hogy az országos ref. közalapra befolyni kellő járulékok, az illető felektől lennének beszédendőek mindenhol, s nem az egyházaknak — különben is sokfelől is igénybe vett pénztáraikból kiszolgáltatandók.

Igaz, hogy ez utóbbi eljárás kisebb vesződséggel jár, — s talán épen ezért kedveltebbé teszi magát — mint az egyesektől illető osztalványoknak megfelelő járulékoknak beszédése; — de a fáradságot itt nem kell restelni, s a beszédéssel járó vesződségtől nem kell visszarettenni.

Mi úgy szeretnénk, hogy a nép kellő magyarázat, és buzdítás után — maga lássa be, hogy a cél, melyre áldozatkészségét felhívják — szent; és érezze mintegy, hogy an-

nak a nagy szellemi családnak, melynek ő is tagja — vannak oly szükségei — melyeket közösen illik és kell fedezni a család minden tagjának erejéhez illőleg, hogy az egyetemes egyháznak — melynek ő is hive — vannak oly nagy érdekei, melyek iránt élénk figyelemmel, s kellő érdeklődéssel kell lenni mindenkinek.

Az érdeklődést így megteremtve, bizton fordulhatunk az egyes tagokhoz — az osztályozást feltüntető ivekkel, — hisszük, reménylünk, hogy nem utasítatunk el általok, sőt örömmel fogadtatunk tőlök.

Én legalább úgy tapasztaltam, hogy népünk, — ha eszéhez, és szívéhez megtaláljuk az utat — mindenkor kész a jóra, és nemesre!

Egyházmegyében például — a kerületi, és egyházmegyei szükségletekre évenként 6 frtot kell beszélni minden lélek után; — s csak egyszer kellett szólnom a néphez, s elmondanom, hogy ezt miért kell tennünk, s mi célra fordítatnak az így begyűlt pénzek, s meg lett a költség azonnal — és pedig annyira, hogy egy nap bejött eddig, s bejön ma is az így kivetett pénz, s nem marad el abból a legszegényebb napszámosnak fillérje sem, s megszámlálhatom az így begyűlt összegben a legkisebb cselédnek beadott krajczárjait is. — Pedig hát az én egyházam tagjai is érzik az idők mostohaságát, adó, százalék — s más egyéb polgári fizetések — ő reájok is néznek a kisbíró dobjából; . . . egyházi rendes adót pedig oly mértékben fizetnek, hogy arról a nagyobb egyházak elkényesztetett tagjainak még csak fogalmuk sem lehet.

Hát ebből én — nem tudom helyesen-e? de gondolom, hogy igen — azt a következtetést hozom le, hogy a mi alatt nem török le még válperece sem — a nagy-berényi egyház szegénysorsu tagjának — bizony csak nem roskad össze az alattaz a debreczeni, pesti, halasi, kecskeméti egyháztagi erős váll sem! s hogy a mit ez a szegény ember megtehet, azt az — a minden bizonynyal vagyonosabb ember is . . . és azt hiszem: meg is teszi. . . Nagyon szomorú jele lenne az időnek — ha meg nem tenné!

Tudom azt, hogy az az osztályba sorozás — mit a zsinaton hozott törvény alkotott meg — kiváló nagy és népes egyházakban — nagy munka, — napokat, heteket vesz talán igénybe; . . . de azt is tudom, hogy áldottabb munkát nem végezhet az a presbyterium, mely erre hivatva van ennél; s hogy az a lelkész, ki tevékenységével, buzgalomával e nagy munkánál fáradott — bizonynyal érdemessé teszi magát az elismerésre s méltóvá a tiszteletre.

A kezdetnek lehetnek, s lesznek nehézségei itt is; — de ezek legyőzhetőek a szükséges jó akarat erejével s a kellő buzgalom hevével könnyen!

Ne ijesszen azért vissza bennünket a kezdet nehézsége. . . Legyünk munkára készek és kitartók: s munkánk gyümölcse megéri számunkra is tán, de az utódok számára bizonyosan.

Dömény József.

Az országos zsinathoz a bibliafordítás, a liturgia rendezetlensége és az egyház nyomasztó szegénysége tárgyában beterjesztett

Emlékirat.

III.

(Vége.)

A harmadik tárgy, melyre a főt. zsinat nagybecsű figyelmét különösen kikérni bátorkodom, egyházaink

anyagi szegénységének gyökeres megörvoslása.

Tudom, hogy napjaink közgazdasági nehéz viszonyai, valamint a hivek buzgóságának és áldozatkészségének sok helyt ki nem elégitő fokozata, szinte lehetetlenség színében tüntetik fel az utóbbi baj megennyhítését. Örömmel értesültem arról, hogy maga a főt. zsinat az egyházi köz-alap megalkotásával egy lépést tett ama cél felé. Azonban a nélkül, hogy ennek becsét és horderejét kisebbítném: bátorkodom úgy vélekedni, hogy a jelzett baj elosztására ama nagybecsű új intézmény egymagában megközelítőleg sem fog elegendő lenni.

Reformált egyházaink szegénysége öröklő baj s három százados életünkön kezdettől fogva végig húzódik. Mert habár irodalmilag is bebizonyított tény, hogy a prot. egyház szervezkedése idejétől fogva folyvást és törvényes alapon igénylé is az országos javadalmaztatást és számos helyt a papi tized élvezetében is meghagyatott: azt sem lehet tagadni, hogy attól valamint egyéb saját vagyonától az idők mostohaságai miatt megfosztatott, hogy a tized javadalmát csak elvétele igen ritka helyeken tudta mindvégig megtartani s hogy a haza fő urai, a közbirtokosság és maguk a gyülekezeti tagok is, az egyházakat és azok tisztviselőit gondatlanságból vagy készakarva, folytonosan szegénységben hagyták. A XVI. és XVII. századok protestáns íróit olvasva látjuk, hogy a papság e helyzetbe lassankint bele törődött, sőt némelyek nemes büszkeségüket helyezték abban, hogy a gazdag elérustól így különböznek s Jézus és az apostolok szegénységével igyekeztek magukat megvilágosztatni, habár ugyanezek nem egyszer kifakadtak a fejedelmek, főurak és saját hiveik ellen is, a miért egyházi szolgálók és a tanuló ifjak nyomora iránt oly érzéketlenséget tanusítottak (lásd Méilusz vál. Préd. tov. Kulcsár Postillák és Bornemissza prédicatiós könyveit) E részben leginkább Erdély s az ahoz tartozott megyék területein voltak kedvezőbbek a viszonyok. Reformált eleink általában igen szűken szabták ki az egyházi tisztviselők fizetéseit s mivel legtöbb helyt a papi tizedet sem adták: úgy hiszem, nem tévedek azon állítással, hogy ők a mennyiben még catholicus plébánosnak nem adóztak, kevesebb egyházterhet hordtak, mint pápista polgártársaik. Mindamellett azonban, hogy ily gyöngye erővel voltak, általában kötelességüknek tekintették, a mire különben a közigazgatási akkori viszonyok is utalták őket, hogy a köztük lévő szegényeket, árvákat és elnyomrodottakat emberbarátilag gondozzák s a jótétemény és irgalmasság műveit egyháziilag is rendszeresen gyakorolják. Például a bihari retorm. tractust hozom fel, melynek a mult század elején még 39 egyházában volt meg az ilyen gondoskodás és csak hatban hiányzott.

A lelkészi állás a szűk fizetés miatt igaz, hogy nyomoruságos és küzdelmes volt: de ezt régebben erősebb lélekkel tűrték, mert kevesebb igényekkel és költséggel járt az élet s az emberek általában jobban neki szoktak és edződtek a viszontagságoknak, a háborus viszonyok között pedig különben sem élvezhették volna nyugodtan az élet javait és kényelmét. Idővel a polgári békesség mindinkább megszilárdulván, az életmód is lassankint megváltozván és költésesebbé lévén, a szegénység bajai mindinkább érezhetőbbek és súlyosabbak lőnek egyházainkra, lelkészeinkre nézve. A panaszok mind sűrűbbekké, a szenvedések mind el-

viselhetlenebbekké váltak. Az utolsó évtizedek közgazdasági, társadalmi és politikai viszonyai pedig annyira fokozták a bajt, hogy ha az gyorsan és alaposan nem orvosoltatik lelkészeink demoralisatioját s számos gyülekezeteink végelpusztulását vonandja maga után; — a mitől annyival inkább tartani lehet, mert a catholicus clerusnak bő segélyforrásai lévén a szegényebb plebánosok gyámolítására, kevesebb egyházi adó terheltetéssel is fentarthatják magukat, hibeik sőt az idegen felekezetűek irányában is a könyörületesség cselekedeteit nagy mértékben gyakorolhatják és sok helyt azon vannak, hogy az eddigi terheken is könnyítsenek, nevezetesen a papi stóla megszüntetésére tesznek előkészületeket. Ily körülmények között megdölgönapjaink anyagias irányzatát, a hitsorsosainknál nem egy helyt hanyatló vallásos érzületet: én fenyegető veszélyt látok az újabb időben gyülekezeteinken felszaporodott különbféle terheken és azoknak célba vett további súlyosbitásában, főleg oly körülmények között, midőn az egyház az emberbaráti jótékonyág és könyörületesség művei által igen parányi mérvben vagy éppen nem viszonzozza hibeinek áldozatait.

Igénytelen véleményem szerint tehát az egyháznak azon kell törekednie, hogy nemcsak mindig kérjen és vegyen hibeitől, hanem adjon is azoknak s terheiken könnyebbitsen új segélyforrások nyitása által. Ily forrásnak tekintem én az önkéntes adakozási buzgóság kifejlését, melyre a főtiszteletű zsinat egyes tagjai legközelebb a közalap megalkotásánál oly nemes példát adtak; ily forrásnak tekintem továbbá az államtól való szesz után tetemes mérvben igénybe veendő rendszeres gyámolítást, melyhez

tekintve, hogy a clerussal szövetkezett államkormány egyházainkat és iskoláinkat évszázadokon keresztül alapítványaitól és egyéb javsítól is egyszerűen igen sok helyt megfosztotta;

s tekintve, hogy a magyar állam, mint kegyur, több keresztyén egyházakat évenként roppant vagyonnal segélyez, a protestáns egyházak irányában tett s királyi szentesítéssel ellátott 1848. XX. törvényczikkbeli ígérétenek s illetőleg kötelezettségének, habár csak némi részben való beváltásáról — annyi ideig való türelmes várakozásunk után még mindig nem felelt meg:

törvényes igényünk és jogunk van, melynek érvényesítését követelnünk kell oly erővel, a minőt csak százados sérelmeink felejthetlen volta ügyünk igazsága és méltányos volta megkíván.

Protestáns hitsorsosaink, az országgyűlésen a régi időktől eltérőleg ma már nem képeznek és nem képezhetnek külön rendet, s befolyásukat sérelmeink orvoslására ily módon nem használhatják fel: azért szerény nézetem szerint a kezdeményezés ez ügyben is egyházunk országos közgyűlésére vagyis a főtiszteletű zsinatra vár.

Méltóztassék azért e nehéz, de immár elodázhatatlan ügy megoldására is a szükséges lépéseket megtenni megemlékezőn a régi író ama mondásáról: Rara felicitas temporum, ubi sentire, quae velis, et quae sentias, dicere licet.

Midőn ez igénytelen sorok tartalmát, melyet — egyébként nem tudva előre az országos zsinat köszöbön álló elnapoltatását, — csak hézagosan és gyalgól módra valék ké-

pes tolmácsolni, a főtiszteletű zsinatnak nagybecsű figyelmébe és kegyes jóakarátába ajánlom, vagyok

Hódmező-Vásárhelyen 1881. nov. 21.

Mély tisztelettel
Szeremlei Sámuel m. k.
ref. lelkész.

I r o d a l o m.

Jelentés a „Protestáns theologiai könyvtár“ 1881-iki, nyolczadik évfolyamáról. A t. előfizetők „A XVI. században tartott magyar ref. zsinatok végzései“ című kötetben a Theol. könyvtár 1881-iki egész illetményét kapják, s az ígért másik munka a jövő évre marad, mert ezen kötet nemcsak a folyó évi 40 ívet egészen betöltötte, hanem még a múlt évben elmaradt íveket is kipótolta.

Azoktól, kik bekötött példányokat rendeltek, utánvétel utján is kénytelen vagyok öt forintot beszédni és ebből 50 krt a jövő év számlájára átírni, mert már azok, kik előre szoktak fizetni, öt forintot küldöttek be, s ha különbséget teszek, könnyen zavar támadhat a jövő évi szétküldésben. A jövő évben két kötetből fog állani a könyvilletmény, de a bekötött példányokért azok, kik az idén is előfizetők, csak 4 frt 50 krt küldjenek, s az utánvétel is csak ennyiről fog szólni.

A Theol. könyvtár előfizetési kötelezettsége mindig három évig tartván, ezzel két év bevégeződött, s hátra van még az 1882-dik év.

Budapest, (Kálvintér 7. sz.) 1881. október 24-én. — Kovács Albert, a „Theol. Könyvtár“ szerkesztője.

A XVI. században tartott magyar ref. zsinatok végzéseit összeszedte a latin szövegeket magyarra fordította és tájékoztató jegyzetekkel kísérte Kiss Áron porcsalmi lelkész és szatmári esperes (VI. 735. lap). Ára 5 frt 60 kr.

Nagy elismeréssel és köszönettel tartozik a magyarországi ref. egyház a derék írónak, hogy e fáradságos munkára vállalkozott, mert tökéletesen áll a mint a mű előszavában önmaga is kifejezi, hogy egyszemélyben gyűjtő, fordító és magyarázó kellett, hogy legyen. — 30 zsinatnak végzései és történetei vannak e műben előadva, az írónak szokott modora szerint világosan és hiven. S e munkát csak is oly fáradhatlan munkásságu, classicus műveltséggel párosult alapos theologiai képzettségű s gyakorlati érzékű lekipásztor mint Kiss Áron végezhető sikerrel és eredménnyel — Had álljon itt a tiszteletre méltó férfinak, egyházunk régi harczossának az előszóban kifejezett következő nyilatkozata: „Vegyed jámbor olvasó bárki légy, jó szívvel tölem e csekély munkát s ne várj benne sokat, hanem csak néhány durván faragott követ, melyeket egy öreg ember szedegetett össze már hanyatló erejével, a magyar prot. egyház történetének emléképiletéhez, melyeket majd egyszer az utókor odahányhat, ha jónak látja az alap gödrébe“.

E mű egyetlen lekipásztor könyvtárából sem hiányozhatik!

— Gyakorlati biblia magyarázatok. A közelmúltban Debreczenben ülésezett zsinat alkotmánytervezete 96-ik §-ában kimondotta, hogy a „szentírásmagyarázatra minden lekipásztor lehető legnagyobb gondot fordítson s az

ily magyarázatoknál a keresztyén vallás sarkalatos alaptételeivel ellenkezőket ne tanítson. Azt hisszük, hogy e határozat alapján az egyes superintendentiák most már sürgetni fogják lelkészeiket e magas teendő végzésére s a bibliának gyakorlati magyarázata ez áldásos evangyélizáció-munka, hangzani fog Magyarország református egyházának minden szószékén. Tagadhatatlan azonban, hogy e nehéz gyakorlati teendőre nézve nagy még a bizonytalanság; sokan nem tudják eltalálni azon hangot, melynek az ilyen munkát jellemeznie kell. Jó útmutatót ajánlunk olvasóinknak, ha a „Gyakorlati bibliamagyarázatok“ című évnegyedes folyóiratra hívjuk fel figyelmét, melyet Garzó Gyula, a békés-gyomai ref. gyülekezet egyik lelkésze nagy gondnal és szakértelemmel vezet. A folyóirat jövő 1882. évre pályafutásának második évfolyamába lép, de már is tetemesen meg lesz nagyobbítva, a mennyiben minden két hóban egy-egy 4 és fél, kedvező pártoltatás esetében pedig 5 nagy ivre terjedő füzet fog belőle megjelenni. Előfizetési ára egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, évnegyedre 1 frt fog lenni. Mint tudjuk az igen tisztelt szerkesztőnek szándéka volt, hogy ezenkívül mellékletben külön, kiszakított biblia részleteket tárgyaló magyarázatokat is fog adni. Nem tudjuk, megmaradhat-e ezen szándék mellett, óhajtjuk azonban, bárcsak megmaradhatna! Bizonyosan vannak többen, kik, szívesen írnanak folyóiratába egyes magyarázatokat, de arra igen tisztos okokból nem mernek vállalkozni, hogy egy egész könyv magyarázatát felvegyék. Szaporodnék ez ujtitással a munkatársak száma s a jelenlegi munkatársak iránti teljes tisztelettel és elismeréssel legyen mondva, emelkednék vele a folyóirat értéke. Mi a legjobb lelkiismerettel ajánljuk olvasóink figyelmébe a jeles folyóiratot. Segitse Isten a nagy buzgalmu derék szerkesztőt, hogy ezen munkája mellől tollát csak akkor tegye le véglegesen, ha munkatársaival együtt az egész bibliát végig magyarázta!

Megjelent **Előfizetési felhívás a Sárospataki Lapok** című protestáns egyházi és iskolai heti közlönyre, a mutatóvagy számmal együtt. — A lap rovataképen fel vannak véve: Vezércikk, Tárca, Könyvbírálatok, Hazai és külföldi irodalom, Közéletünk, Multunk és Különböző közlemények. — Megjelen hetenkint egyszer egy iven, a szükséghez képest melléklettel is. — Előfizetési ár egy évre 5 frt, fél évre 2 frt 50 kr. Mitrovicz Gyula felelős szerkesztő. Bokor József, Radácsi György szerkesztő társak. — Az előfizetési pénzek a főiskolai tanári irodalmi kör pénztárnokához Buza János tanárhoz küldendők. Kiadó s laptulajdonos: A sárospataki irodalmi kör.

A mutatóvagy szám tartalma: Mit adott nekünk a zsinat? Mitrovicz Gyulától, A tanítóképezdek reformja Dezső Lajostól. A sárospataki főiskolai könyvtár története. Szinyei Gerzsontól. Könyvbírálat Tóth Pál erkölcstana, Czinke Istvántól. Hazai és külföldi irodalom és Vegyes közlemények.

A testvér főiskola tanárkarának nemes czélu vállalatát, a legmelegebben ajánljuk prot. olvasó közönségünk figyelmébe és pártfogásába.

Dr. Lutter Nándor Lapvezér, Gyulai Béla, Thewrewk Árpád, Felsman József, Tomor Ferencz mint szerkesztő bizottság egy független tanügyi lapot szándékoznak kiadni; a legfőbb indokot az előfizetési felhívásban így adják elő: senki se ütközzék meg erősebb kifejezéseinken, mert a leg-

gazdagabb szótárban sincs méltó kifejezés azon elbizakodott czimboraságra (clique), mely tanügyünk vezetésében a tanügyi kormány kebelén kívül vezérszerepre vergődött, mely ellen maholnap még a fölebbezés is lehetetlenné válik, ha egy erős phalanx nem alakul, mely a legszentebb ügyünkben hivatlanul gazdálkodó kísérletezőknek útját nem vágja és azokat magok határai közé vissza nem szorítja. Ily phalanxnak gyupontja akar lenni a közoktatás. stb. Előfizetési ár egész évre 4 frt. Az előfizetési összegek a kiadó hivatalhoz Budapest Váci-utca Lampel-féle könyvkereskedés küldendők.

A „Catholic Presbyterian“ presbyteri elvű nemzetközi folyóirat deczemberi számában Balogh Ferencz hittanártól „Révész Imre, az egyházi szabadság bajnoka Magyarországon“ czimvel kilencz lapra terjedő czikk jelent meg, rokonszenves hangon ismertette egyházunk nagy halottjának életét, különösen a pátens korabeli szereplését, irodalmi munkálkodását a Figyelmezőben s önálló műveiben. A szép élet- és jellemrajz méltó helyet foglal el a közlönyben s csak örülhetünk, hogy általa Révészünk neve és emlékezete a világ mind az öt részében hangozik.

Könyvismertetés.

Az iskolázás jelene Angolországban. Irta Fel-méry Lajos, philos. dr., a kolozsvári m. k. tud. egyetemen a nevelés tudomány ny. r. tanára.

IV.

A 3-dik szakaszban szintén kiváló érdekességű czikke a 12-dik, melyben az angol és a magyar középiskola van összehasonlítva, és pedig először erkölcsi, aztán értelmi tekintetben. — Kiválóan érdekes e czikk épen a mi viszonyaink közt, ebben a zürzavarban, hol az ellentétes, vagy nem egyező nézetek, úgy össze bogozódtak, hogy tulajdonképen még középiskoláink czélja is elveszett a legtöbb ember szeme elől. Vitatkozunk a felett, nem volna-e jó mindenféle szakpálya elibe külön-külön középiskolát szervezni, mintha az igazi műveltség lehetne 6 féle, s egy czélhoz rövidebb ut is vezetne az egyenesnél. Elfelejtjük, hogy „a különböző életpályák mindenképen előtt gondolkodó főt igényelnek,“ s csak akkor járunk el helyesen, ha azt tesszük, a mit Thring jelzett e szavaiban „A mennyire lehet nem a különböző életpályákat vesszük tekintetbe, hanem a növendék elméjét.“

Különösen kiemeli szerzőnk az angol középiskolák egységes és családi jellemét. „A mi iskoláink inkább a modern kaszárnya épülethez hasonlíthatók, melyekből szert az ember végkép kiszabadulni: amazok — az angolok — középkori lovagvárak, hol egy Zrínyi népével, hol egy Arnold iskolája tanítóival és növendékeivel egy testté, egy lélekké vált.“ Az angol középisk. tanári kar „annál a viszonyul fogva, melyben az igazgatóval van, a testületi erőteljes disciplinának mintaképe, mert mindenik master szívvvel lélekkel munkakörének él. Tud-e a mi középiskolánk tanárkara oly szívosan hozzá tapadni iskolájához; van-e bennünk annyi kötelelességérzet, mely a hozzá forradásnak legbiztosabb eszközlője; betudunk-e úgy illeszkedni egy igazgató szárnyai alá, hogy az ő hire-tudta nélkül az iskola köréből egy lépést se távozzunk, mint a hogy egy angol tanár teszi; tanáraink annyira kvalifikáltak-e, hogy az

igazgató, illetőleg az iskola minden körülmények közt számithat ilyen vagy amolyan minőségű munkájokra? — kérde szerzőnk, de egyttal elismeri azt is, hogy „az egységes szellem tekintetében, felekezeti régi tanártestületeink, előnyben vannak az államiak felett.“ És ha ez így van, pedig így van, talán meg lehetne már érteni bizonyos körökben is egyszer, miért szükségesek az ország, az általános tanügy érdekéből is ezek a sokat lehurrogatott prot. középiskolák? „Ifjainkban nincsenek meg azok az ethikai elemek, melyek az angol középiskolák arczatát annyira jellemzik.“ Ennek az iskolai ethikának a csirája van meg legalább a régi prot. intézetekben.

Másik nagy építője az angol ifjuság erkölcsiségének — szerzőnk előadása szerint — a vallás, „mely nem doktrinaként, hanem mint élet és élő szellem szerepel.“ „Az angol tanári kar vallásos érzülete, az ifjuság mindennapi, minden órai inspiratora.“ A mi állapotainkról azt mondja szerzőnk: „E rendszer legbiztosabb módja a vallási gyalogszeresség, közönyösség és a tompuló köteleesség-érzet szerzésének.“

Az erkölcsi nevelés harmadik nevezetes eszköze gyanánt emeli ki szerzőnk a játékokat és athletikai időtöltéseket. — „Erössé teszik a testet, — ugymond — hogy általa jóvá tegyék az embert.“ Bármily hosszúra nyúlt is ez ismertetés, s bármily sok fontos kiemelni valóm volna még e munkából, nem tehetem, hogy egy kis újmutatással serdülő ifjuságunk morális állapotára, ki ne irjam szerzőnk néhány sulyos szavát. „A mens sana és corpus sanum elvet — ugymond — melyet ők rendszerbe foglalva mindennap megvalósítanak, mi, mondatba foglalva minduntalan papoljuk. A mi középiskolánk a felgymnasiumi tanulóra a lehető legkevesebb gondot fordít s nem gondol rá, hogy fegyvert adjon kezébe a felrajzó vágyak seregével szemben. Midőn a serdülő magyar ifjunak minden érében lüktet a cselekvés vágya, e vágyat a családfő, a nevelő, az iskola szép elvek papolásával, erkölcsstani dogmák s phrasissok zuhanyával hütögetik, a helyett hogy számukra cselekvési tért mutatnának, Kényelmes egy módszer: szakasztott mása a káté tanításának, mely ől számra adja a doktrimát, de araszszámra a férfiaságra készítő jó példát. Családi életünk nagy szükében van a magastörökvéseknek és nemes elveknek: s az erkölcsi vérszegegenségnek miatta igen sok szülő fonák viszonyba jut gyermekeivel, kiknek ő terhe s kik neki zsarnokai lesznek. — Nincs továbbá oly társas életünk, mely consolidálódott ethikájával egészséges erkölcsiségre adna motívumokat; de van igenis olyan, mely ezernyi ezer ingerével csalogatja a gyermek embert erkölcsi pulyaságra és petyhüdtiségre.“ — Sulyos szavak de igazak. S ha az iskola minél hamarabb meg nem próbál küzdeni e rák tovább terjedése ellen, ki számithatja ki, mi lesz a végeredmény?

Et iam nox humida coelo praecipitat svadentque cadentia sidera somnos. Engem is azon körülmény, hogy e lap ez évi folyam utolsó száma, e könyv ismertetésének tovább füzésével felhagyni kényszerít. — Nem követhetem tovább szerzőt az angol és magyar középiskola értelmi hatásának egybevetésében, uem a vizsgálati rendszerek összehasonlításában sem. Talán, ha Isten is úgy akarja, a jövő év folyamán vissza térek még e két, minden tekintetben felettébb érdekes pontra. Most még csak annyit legyen szabad megemlitenem, hogy szerzőnk művének negyedik szakasza a

leány középiskolák és kollégiumokról szól, itt is gondosan kiemelvén s külön feltüntetvén a női iskolázás eredményeit. Az ötödik szakasz a természettudományi és művészeti szakoktatást és a középtanodai tanárnevelést ismerteti. — „A középiskolai igazgatók évi értekezlete t. i. 1873 óta több ízben sürgette az egyetemeknél, hogy intézkedjenek a középiskolai tanítók szakszerű nevelése ügyében. — Midőn 1879 elején Cambridge ez ügyben mozogni kezdett, ugyan ez értekezletnek egy szűkebb körű bizottsága kérdést intézett a középiskolák igazgatóihoz arra nézve, hogy: a) hajlandók-e az egyetem javaslatait helyeselni; b) az egyetemekkel tudatni, hogy a tanári meghívások alkalmával az általok kiállított bizonyítványra tekintettel lesznek; c) az ujonnan kinevezett tanárokat ily bizonyítvány szerzésre serkenteni s e céljokban őket elősegíteni kívánják?“

„A bizottság 43 igazgatótól kapott, köztük 35 kedvező és 8 nem keevező feleletet. Sajátszerű, hogy Eton, Merchans Taylors, Uppigham az egyetemek javaslatait nem helyeslő iskolák között voltak; Harrow, Rugby, Winchester pedig, bár helyeselte az egyetemek tervezetét, de fogatosítására egyáltalában nem ígérkezett. Vajjon nem az volt ennek az oka, a mit Thring e szavai fejeznek ki: „A divatos reform új tantárgyat és új iskolai könyveket kiabál; az igazi reform. jobb munkát és az elvégzésre jobb eszközöket kíván.“

A természettudományi ágakban való tannitónévelés, egészen a South Kensington muzeummal kapcsolatban levő bányászati királyi iskola egy-két tanárának kezdeményezésére történt. A tanítás merőben gyakorlati. — A középiskolai tanárnevelés egyébiránt több ponton meginduló, de még teljesen szervezve egyáltalában nincsen.

A felől is közli szerzőnk nézeteit, minő elvek szerint létesítendő a középiskolai tanárnevelés? „Két veszedelmet kell a középtanodai tanárnevelőnek elkerülni: a tanárjelöltek folytonos járókán vezetését és a fölösleges tantárgyakkal való elhalmazását. A tüzzel-vassal való tanárnevelés, mint a polyp, a tanfolyam 3—4 éve alatt rendszeresen fojtja meg az individualitást, melynek helyére a betanult fogások mechanizmusa jön; tapintat helyett routine lesz az ur, s a műhelyből Horácként pro amphora urceus“, kitünő mester helyett napszámos kerül ki, kinek szellemi gépiessége az iskolára is ráragad.

E scyllából könnyen juthatni a szintoly veszélyes specialis tárgy charibdisébe, midőn a tudománnyal megterhelt diplomás tanárt egyáltalán nem hivatása, hanem képzelt tanultsága, dicsősége nem hagyja pihenni. Pedanssá lesz, ki eldobja józan esztét s helyére „mélységes tudományát“ teszi. — A specialisták másik jellemzője, hogy a humanitás intézetében, a középiskolában nem tudnak emberek lenni, s mint olyanok, igen gyakran szív nélkül dolgoznak. „Mire való a leendő tanárnak a philisophiai műveltség, hazai történelem, nyelv és irodalom tanulmányozása! Nem lehet-e a Carnot tételét lehozni Vörösmarty nélkül, Petőfy nélkül, Arany János nélkül?“

Mintha mondanák: „ha nagy a feje a tanárnak, minek neki még a szív is. Nem elég-e, ha tanítvánnyal fejét tömi, mire őket még nevelni is? Iszonyu beszéd; mintha bizony nem többet érne egy uncia szív egy font agyvelőnél, egy csöpp kötelezettségérzet egy veder tudománnyal.“

Ne kérdjük meg, nem igazolja e szerzőnk emez erős szavait épen honi, állami tanárképzésünk eredménye? in-

kább emlitsük meg még, hogy a kezünk alatti kötet második része teljesen a felső iskoláknak, — az első szakasz t. i. az egyetemeknek, — a második pedig a szakiskoláknak, — theol. akadémiák, jogi- és orvosi collegiumoknak van szetelve s zárjuk be ez ismertetést, azon meleg óhajással, vajha sikerült volna a fentebbi felületesen kiszaggatott részleteknek bár csak néhány embert is arra bírni, hogy tanulmányozza, vagy legalább olvassassa e munkát, mely nem csak embernek is kellemes olvasmány, s ügyes berendezésénél fogva kényelmesen is használható. Távolról sincs benne tudós homály, derült, sokhelyen épen csillogó irálya hajlandó volna arra bírni, hogy csak az előadó elbeszélői ügyességében gyönyörködve sikamoljunk tovább uj, még érdekesebb részleteket keresni, ha vissza nem tartana bennünket a mindenlépten felbuzgó gondolatözön, ha nem késztené megállapodásra az alapos megfigyelésből gyűjtögetett tapasztalatok alapján kifejlett, áttetsző s minden részletében pontosan egymásba illő eszme-rendszer, mely épen világossága s szabotossága miatt nem hagy eltévedni az óriás mezőn bennünket.

Adja Isten, hogy e műnek s szerzőjének oly hatása legyen közép-iskola-ügyünk fejlődésére, a melyet mindketten méltán megérdemelnek, hogy legyen.

Békési Gyula.

Különfélék.

Debreczeni főiskola köréből. Karácsoni ünnepkövetségbe 149 felsőbb tanuló bocsáttatott, kik közül 124 hittanszaki tanuló, 25 pedig joghallgató. — Hittanhallgatók közül 11-re nem jutott legatio. — Azon egyházközségek közül, melyek ünnepköveteket e főiskolából szoktak kérni — jelenleg 16 irt be az igazgatósághoz, hogy ünnepkövet ne küldessék.

Bonyhai Bénéiamin. a békésbányai egyházmegye nagy-érdemű világi tanácsbírája, mult hó 25-ik napján ülte arany-mennyegzőjét szeretett nőjével Kutzián Katalin asszonnyal. — S ez ünnepélyes alkalomból, egy emléklapot ír s osztott szét a rokonok és jó ismerősök között a nagyon tiszteltreméltó férfit, melyen két külön vereszet foglaltatik egyik mely az 1856. nászünnepe, midőn 25 évi és a másik, a mely jelen 50 évi aranymenyegzői ünnepélyre vonatkozik.

Bonyhai Bénéiamin neve színtugy az egyházi, irodalmi, mint társadalmi téren sokkal ismertebb, mint jellemezni kellehe, ki ő és mi érdemei vannak? őszinte nyíltság, becsületesség és munkásság jellemzik pályafutását. Álljon fen még sokáig a házassági frigy, melyet 50 évvel ezelőtt megkötött kitünő műveltségű s szép lelkű nejével.

Vállyi János ur. a szatmári egyházmegye gondnoka és gymnasiumi pártfogósági elnök a zsinat almalmával, egyházunk országos közalapjára tett 1000 forintos ajánlatát, ugyanez alkalomból újabb hasonczélu kegyes adományával nevelte; jelesen a szatmári egyházmegye lelkészi gyámintézetének 50, tanítói gyámintézetének is 50 frtot adott; noha a jelzett két gyámintézetet már eddig is 300 frtot haladó kegyes adományaival gyarapította. Adjon Isten a magyarországi ref. egyháznak sok ily oszlopférfiakat s az egyes egyházmegyéknek több ily áldozatkész kormányzókat!

Gyászhir. Csanálosi Gyögy nagy-páládi lelkész

nyug. esperes deczember 9-kén 69 éves korában elhunyt. Lelkészi hivatalt Nagy-Bányán és Nagy-Paládon 43 évig viselt. Temetése 11-én történt több lelkésztársai és a vidék előkélősége nagy részvéte mellett. Háznál imázott Bencsik István esperest, majd Gulyás Lajos a nagybányai egyház küldöttségének feje tett díszes koszorut rövid beszéddel koporsójára, ez predikált, I. Mózes XXIV. 56. alapján, a templomban. Síránál beszélt Szikszay János lázárii lelkész.

A miskolczi helvét hitvalásu ref. liceum tanári kara ugy a maga, mint a megszorodott család nevében fájó szívvel jelenti, hogy Szűcs Sándor miskolczi ref. liceumi rendes tanár hosszas szenvedés után, életének 47-ik, boldog házasságának 15-ik, gymnasiumi tanárságának 9-ik évében, folyó deczember hó 13-kán délután 1 órakor jobb létre szenderült. — A munkás tisztársat, hű férjet, jó atyát és szerető rokont gyászolják: özvegye szül. Fogarasi Róza asszony, — gyermekei: Béla, József, Sándor, Mariska, Róza és Juliska, — apósa Fogarasi Gábor karczagi gymnasiumi tanár nejével és gyermekeivel, tisztársai és tanítványai. — A megboldogult por részei deczember 15-én délután 3 órakor fognak toronyalja-utczai lakából az avasi temetőbe siri nyugalomra kísértetni. — Miskolcz, 1881. decz. hó 14-kén Az Ur áldása és a jók emlékezete öröködjék siri álma felett!

Révész Imre emlékére befolyt adományok a püspöki hivatalhoz:

Körmendi Sándor esperest 10 frt.

Peti Lőrincz bürüi lelkész 2 frt.

Szeremley József t. dobi lelkész ivén: t. dobi egyház 2 frt, Szeremley József 50 kr, Bódog Beniamin 30 kr, Rádi József 20 kr, Rácz János 40 kr, Porkoláb Dávid 20 kr, Bódog Károly 20 kr, Tury Sándor 20 kr, Niha Béla 50 kr, Száraz Imre 20 kr, Stein Ignác 20 kr, Oláh István 50 kr, Porkoláb József 20 kr, Beke Sándor 20 kr, összesen 5 frt 80 kr.

Dávidházy János esperest által betejesztve: az udvari-i egyházból 11 frt 50 kr, a kabai egyházból 24 frt 30 kr.

Nagy Sándor ágyai lelkész 1 frt.

A földesi ref. egyházból: Bakos Gábor ref. lelképásztor 2 frt, Varga Lajos ref. s. lelk. 50 kr, A földesi ref. egyház 2 frt, Vincze József tanító 1 frt, Kovács Lajos tanító 1 frt, Matolesi 50 kr, Karacs Gábor 50 kr, Boros Lajos 50 kr, özv. Bogdán Zsigmondné 60 kr, ifj. Ványi Sándor 1 frt, Karácson Lajos 1 frt, Lengyel Mihály 50 kr, Perczy Gábor 20 kr, Kállai László 1 frt, Szabó Mihály 20 kr, Sáp Imréné 10 kr, Szabó Lajosné 10 kr, összesen 12 frt 70 kr.

Az ér-mihályfalvai ref. egyházból: Szóke János 5 frt, özv. Szathmári Dánielné 50 kr. Lovas István 1 frt, Kocsár Sándor 50 kr, Konrad László 1 frt, Vida József 1 frt, Gáspárdy Gyula 1 frt, Pórcsalmi Antal 50 kr, Szentiványi Ferencz 50 kr, Barta Miklós 1 frt, Bittó Sándor 1 frt, Lévay Vincze 1 frt, G. Kiss Kálmán 50 kr, Mátray István 1 frt, Lovas Sándor 1 frt, Beszterczey Ferencz 1 frt, Szathmáry Gábor 1 frt, Köpeczy Sándor 1 frt, Lengyel Pál 1 frt, Zichermann Miklós 1 frt, összesen 21 frt 50 kr.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak: **Békési Gyula, Géresi Kálmán.**